

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี
2. แผนการจัดประสบการณ์
3. คำคลังของประกอบภาพ
4. ทักษะการพูด
5. ความพึงพอใจในการเรียนรู้
6. ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านแปลง โนนกระยอม
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 7.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 7.2 งานวิจัยต่างประเทศ
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี

หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ได้กำหนด จุดมุ่งหมายคุณลักษณะตามวัย ระยะเวลาเรียน สาระการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การประเมิน พัฒนาการการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 และการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 25 - 42)

1. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่าง ระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังนี้

1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขอนามัยที่ดี

1.1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

1.1.3 มีสุขภาพจิตดีและมีความสุข

1.1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

1.1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ คนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย

1.1.6 ช่วยเหลือตัวเองได้เหมาะสมกับวัย

1.1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

1.1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

1.1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

1.1.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

1.1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

1.2 คุณลักษณะตามวัย

คุณลักษณะตามวัยเป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติเมื่อเด็กมีอายุถึงวัยนั้น ๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของของเด็กอายุ 3 – 5 ปี เพื่อนำไปพิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัย ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็กแต่ละคนซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็กให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และการพัฒนาจะเป็น ไปอย่างต่อเนื่องถ้าสังเกตพบว่าเด็ก ไม่มีความก้าวหน้าอย่างชัดเจนต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันเวลาที่ คุณลักษณะตามวัยที่สำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี มีดังนี้

1.2.1 เด็กอายุ 3 ปี

1.2.2 พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1) กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้
- 2) รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว
- 3) เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้
- 4) เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้

5) ใช้กรรไกรมือเดียวได้

1.2.3 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- 1) แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก
- 2) ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม
- 3) กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง

1.2.4 พัฒนาการด้านสังคม

- 1) รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง
- 2) ชอบเล่นแบบคู่ขนาน (เล่นของเล่นชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น)
- 3) เล่นบทบาทสมมติได้
- 4) รู้จักรอคอย

1.2.5 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- 1) สำรวจสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกันได้
- 2) บอกชื่อของตนเองได้
- 3) ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา
- 4) สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้
- 5) สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ
- 6) ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้
- 7) รู้จักใช้คำถาม “อะไร”
- 8) สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ
- 9) อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว

1.3 เด็กอายุ 4 ปี

1.3.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1) กระโดดขาข้างเดียวอยู่กับที่ได้
- 2) รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสอง
- 3) เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้
- 4) เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้
- 5) ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้
- 6) กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย

1.3.2 พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ

- 1) แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์

- 2) เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น
- 3) ชอบทำทนายผู้ใหญ่
- 4) ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ

1.3.3 พัฒนาการด้านสังคม

- 1) แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง
- 2) เล่นร่วมกับผู้อื่นได้
- 3) รอคอยตามลำดับก่อน – หลัง
- 4) แบ่งของเล่นให้คนอื่น
- 5) เก็บของเล่นเข้าที่ไว้ได้

1.3.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- 1) จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าได้
- 2) บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้
- 3) พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ
- 4) สนทนาตอบโต้เล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง
- 5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น
- 6) รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

1.4 เด็กอายุ 5 ปี

1.4.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

- 1) กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้
- 2) รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง
- 3) เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้อย่างคล่องแคล่ว
- 4) เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้
- 5) ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด
- 6) ใช้ก้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษ ผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ
- 7) ยึดตัว คล่องแคล่ว

1.4.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ

- 1) แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสม
- 2) ชื่นชมความสามารถผลงานของตนเองและผู้อื่น
- 3) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง

1.4.3 พัฒนาการด้านสังคม

- 1) ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง
- 2) เล่นหรือทำงาน โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้
- 3) พบผู้ใหญ่ รู้จักไหว้ ทำความเคารพ
- 4) รู้จักขอบคุณ เมื่อรับของจากผู้ใหญ่
- 5) รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

1.4.4 พัฒนาการด้านสติปัญญา

- 1) บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จำแนก และจัดหมวดหมู่
สิ่งของได้
- 2) บอกชื่อ นามสกุล และอายุของตนเองได้
- 3) พยายามหาวิธีแก้ไขปัญหาคด้วยตนเอง
- 4) สนทนาโต้ตอบ / เล่าเป็นเรื่องราวได้
- 5) สร้างผลงานตามความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นและแปลกใหม่
- 6) รู้จักใช้คำถาม “ทำไม” “อย่างไร”
- 7) เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม
- 8) นับปากเปล่าได้ถึง 20

2. ระยะเวลาเรียน

ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 – 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

3. สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิด หรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น

ความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรม ที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น

ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาอาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วย การสอนแบบ บูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยสาระการ เรียนรู้กำหนดเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ประสบการณ์สำคัญ

ประสบการณ์สำคัญเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเด็กทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ช่วยให้เด็กเกิดทักษะที่สำคัญสำหรับการสร้างองค์ความรู้ โดยได้ให้ เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุ สิ่งของ บุคคลต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมไป พร้อมกันด้วย ประสบการณ์สำคัญ มีดังนี้

3.1.1 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ได้แก่

- 1) การทรงตัวและการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อใหญ่
 - 1.1) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่และการเคลื่อนไหวเคลื่อนที่
 - 1.2) การเคลื่อนไหวพร้อมวัตถุอุปกรณ์
 - 1.3) การเล่นเครื่องเล่นสนาม
- 2) การประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อเล็ก
 - 1.1) การเล่นเครื่องเล่นสัมผัส
 - 1.2) การเขียนภาพและการเล่นกับสี
 - 1.3) การปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ด้วยดินเหนียว ดินน้ำมัน ทราย ไม้ เศษวัสดุ

ฯลฯ

3.1.2 ประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ ได้แก่

- 1) คนตรี
 - 1.1) การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงคนตรี
 - 1.2) การเล่นเครื่องดนตรีง่ายๆ เช่น เครื่องดนตรีประเภทเคาะ ประเภทตี ฯลฯ
 - 1.3) การร้องเพลง
- 2) ศูนย์ภาพ
 - 2.1) การชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม
 - 2.2) การแสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องตลก ขำขัน และเรื่องราวเหตุการณ์

ที่สนุกสนานต่าง ๆ

3) การเล่น

3.1) การเล่นอิสระ

3.2) การเล่นรายบุคคล การเล่นเป็นกลุ่ม

3.3) การเล่นในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

3.4) คุณธรรม จริยธรรม

3.1.3 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การเรียนรู้ทางสังคม

1) การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

2) การเล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น

3) การวางแผน ตัดสินใจเลือก และลงมือปฏิบัติ

4) การมีโอกาสได้รับความรู้สึก ความสนใจ และความต้องการของตนเองและผู้อื่น

5) การมีประสพการณ์ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเคารพความคิดเห็นของ

ผู้อื่น

6) การแก้ปัญหาในการเล่น

7) การมีประสพการณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย

3.1.4 ประสพการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ได้แก่

1) การคิด

1.1) การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ด้วยการมอง ฟัง สัมผัส ชิมรส และดมกลิ่น

1.2) การเลียนแบบการกระทำและเสียงต่าง ๆ

1.3) การเชื่อมโยงภาพ ภาพถ่าย และรูปแบบต่างๆกับสิ่งของหรือสถานที่จริง

1.4) การรับรู้ และแสดงความรู้สึกผ่านสื่อ วัสดุ ของเล่น และผลงาน

1.5) การแสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านสื่อ วัสดุ ต่าง ๆ

2) การใช้ภาษา

2.1) การแสดงความรู้สึกด้วยคำพูด

2.2) การพูดกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสพการณ์ของตนเอง หรือ เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ

ตนเอง

2.3) การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งของ เหตุการณ์ และความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ

2.4) การฟังเรื่องราวนิทาน คำคล้องจอง คำกลอน

2.5) การเขียนในหลายรูปแบบผ่านประสพการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็ก เขียน

ภาพ เขียนขีดเขียน เขียนคล้ายตัวอักษร เขียนเหมือนสัญลักษณ์ เขียนชื่อตนเอง

2.6) การอ่านในหลายรูปแบบ ผ่านประสบการณ์ที่สื่อความหมายต่อเด็กอ่านภาพ หรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน/เรื่องราวที่สนใจ

3) การสังเกต การจำแนก และการเปรียบเทียบ

- 3.1) การสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างของสิ่งต่าง ๆ
- 3.2) การจับคู่ การจำแนก และการจัดกลุ่ม
- 3.3) การเปรียบเทียบ เช่น ยาว/สั้น ขรุขระ/เรียบ ฯลฯ
- 3.4) การเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ
- 3.5) การคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ
- 3.6) การตั้งสมมติฐาน
- 3.7) การทดลองสิ่งต่าง ๆ
- 3.8) การสืบค้นข้อมูล
- 3.9) การใช้หรืออธิบายสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

4) จำนวน

- 4.1) การเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน
- 4.2) การนับสิ่งต่าง ๆ
- 4.3) การจับคู่หนึ่งต่อหนึ่ง
- 4.4) การมีประสบการณ์กับจำนวนหรือปริมาณที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง

5) มิติสัมพันธ์ (พื้นที่/ระยะ)

- 5.1) การต่อเข้าด้วยกัน การแยกออก การบรรจุและการเทออก
- 5.2) การสังเกตสิ่งต่าง ๆ และสถานที่จากมุมมองที่ต่าง ๆ กัน
- 5.3) การมีประสบการณ์และการอธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่าง ๆ ที่สัมพันธ์

กัน

- 5.4) การมีประสบการณ์และการอธิบายในเรื่องทิศทาง การเคลื่อนที่ของคนและสิ่ง

ต่าง ๆ

- 5.5) การสื่อความหมายของมิติสัมพันธ์ด้วยภาพวาด ภาพถ่าย และรูปภาพ

6) เวลา

- 6.1) การเริ่มต้นและการหยุดการกระทำโดยสัญญาณ
- 6.2) การมีประสบการณ์และการเปรียบเทียบเวลา เช่น ตอนเช้า ตอนเย็นเมื่อวานนี้
พรุ่งนี้ ฯลฯ
- 6.3) การมีประสบการณ์และการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ

6.4) การสังเกตความเปลี่ยนแปลงของฤดู

3.2 สารที่ควรเรียนรู้

สารที่ควรเรียนรู้ เป็นเรื่องราวรอบตัวเด็กที่นำมาเป็นสื่อในการจัดกิจกรรม ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้สอนสามารถกำหนดรายละเอียดขึ้นเองให้สอดคล้องกับวัยความต้องการ และความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์สำคัญที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้อาจยืดหยุ่นเนื้อหาได้ โดยคำนึงถึงประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก

3.2.1 เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อ นามสกุล รูปร่าง หน้าตา รู้จักอวัยวะต่าง ๆ วิธีระมัดรักษาร่างกายให้สะอาด ปลอดภัย เรียนรู้ที่จะเล่นและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองคนเดียว หรือกับผู้อื่น ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแสดงมารยาทที่ดี

3.2.2 เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก เด็กควร ได้มี โอกาสรู้จักและรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน รวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้อง หรือมี โอกาสใกล้ชิดและมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน

3.2.3 ธรรมชาติรอบตัว เด็กควรจะได้เรียนรู้สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติ เช่น ฤดูกาล กลางวัน กลางคืน ฯลฯ

3.2.4 สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เด็กควรจะได้รู้จักสี ขนาด รูปร่าง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว สิ่งของเครื่องใช้ ยานพาหนะ และการสื่อสารต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน

4. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

4.1 หลักการจัดประสบการณ์

4.1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง

4.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอยู่อาศัยอยู่

4.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและผลผลิต

4.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

4.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

4.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

- 4.2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 4.2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็กได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสที่ 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 4.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้
- 4.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 4.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุขและเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กัน
- 4.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
- 4.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดีและทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- 4.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและ แผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
- 4.2.9 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
- 4.2.10 จัดทำสารนิเทศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรองและใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน
- 4.3 การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใดและอย่างไร การจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

4.3.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

- 1) กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน
- 2) กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลานานเกิน 20 นาที
- 3) กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 – 60 นาที
- 4) กิจกรรมควรมีความสมดุลระหว่างกิจกรรมในห้องและกิจกรรมนอกห้อง กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลัง จัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังกายมากนักเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อยเกินไป

4.3.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ต้องให้ครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

- 1) การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยวะต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี
- 2) การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรม โดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกมต่อภาพ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับช้อนส้อม ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ
- 3) การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ประหยัด เมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเล่น ให้เด็กได้มีโอกาส ตัดสินใจเลือก ได้รับการตอบสนองตามต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย
- 4) การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย

เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวม เก็บของเข้าที่เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

5) การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลอง ศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย อย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

6) การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึก ความนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่าน และบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

7) การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้ในการเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

5. การประเมินพัฒนาการ

การประเมินพัฒนาการเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการประเมินพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก โดยถือเป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้เด็กในแต่ละวัน ทั้งนี้ให้มุ่งนำข้อมูลการประเมินมาพิจารณา ปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตรการประเมินพัฒนาการควรยึดหลัก ดังนี้

5.1 ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านและนำผลมาพัฒนาเด็ก

5.2 ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องตลอดปี

5.3 สภาพการประเมินควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน

5.4 ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือและจดบันทึกไว้เป็น

หลักฐาน

5.5 ประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก รวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสมและควรใช้กับเด็กอายุ 3- 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

6. การเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1

การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสำคัญอย่างยิ่ง บุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จะประสบผลสำเร็จได้ต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ โดยเฉพาะระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในช่วงอายุ 3-5 ปี กับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับ เพื่อทำความเข้าใจจัดระบบการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างรอยเชื่อมต่อดังตัวอย่างกิจกรรม ต่อไปนี้

6.1.1 จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ร่วมกันพัฒนารอยเชื่อมต่อของหลักสูตรทั้งสองระดับให้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อผู้สอนทั้งสองระดับจะได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็กวัยนี้

6.1.2 จัดหาเอกสารด้านหลักสูตร และเอกสารทางวิชาการของทั้งสองระดับมาไว้ให้ผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ ได้ศึกษาทำความเข้าใจ อย่างสะดวกและเพียงพอ

6.1.3 จัดกิจกรรมให้ผู้สอนทั้งสองระดับมีโอกาสดแลกเปลี่ยนเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับจากการอบรม ดูงาน ซึ่งไม่ควรจัดให้เฉพาะผู้สอนในระดับเดียวกันเท่านั้น

6.1.4 จัดเอกสารเผยแพร่ตลอดจนกิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

6.1.5 ระหว่างที่เด็กอยู่ในระดับปฐมวัย ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนการสอนของบุตรหลานตน ได้อย่างถูกต้อง

6.1.6 สถานศึกษาที่มีเด็กทั้งสองระดับควรจัดกิจกรรมที่ผู้สอน ผู้ปกครองและเด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันในบางโอกาส

6.1.7 สถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาทั้งสองระดับควรจัดปฐมนิเทศผู้ปกครอง 2 ครั้ง คือก่อนเด็กเข้าเรียนระดับปฐมวัย และก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจการศึกษาทั้งสองระดับ และให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ได้ดีขึ้น

6.2 ผู้สอนระดับปฐมวัย

ผู้สอนระดับปฐมวัย นอกจากจะต้องศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กของตนแล้ว ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่น ๆ รวมทั้งช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยผู้สอนอาจจัดกิจกรรม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

6.2.1 เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคลเพื่อส่งต่อผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะทำให้ผู้สอนระดับประถมศึกษาสามารถใช้ข้อมูลนั้นช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

6.2.2 พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดี ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

6.2.3 จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอนตลอดจนสภาพแวดล้อมบรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งที่อยู่ในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

6.3 ผู้สอนระดับประถมศึกษา

ผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

6.3.1 จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเปิดภาคเรียน

6.3.2 จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย โดยจัดให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้อง เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรม ได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น เพื่อช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ปรับตัวและเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

6.3.3 จัดกิจกรรมสร้างข้อตกลงที่เกิดจากเด็กร่วมกันเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

6.3.4 เผยแพร่ข่าวสารด้านการเรียนรู้และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ผู้ปกครอง

และชุมชน

6.4 ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา

ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษาต้องทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับและเข้าใจว่าถึงแม้เด็กจะอยู่ระดับประถมศึกษาแล้วแต่เด็กยังต้องการความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลและการปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัย และให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วยิ่งขึ้น

7. การกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคม ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่น โดยตรง โดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม จำเป็นต้องมีระบบกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรค ตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน การวางแผน และดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

การกำกับ ติดตาม ประเมินและรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ตั้งแต่ระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับดูแลและประเมินผลต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่ายรวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

แผนการจัดประสบการณ์

แผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง การวางแผนการใช้สื่อและกิจกรรมของครูตามหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 โดยเด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนกับครูในเรื่องที่สนใจและ ต้องการ ซึ่งหากครูวางแผนไว้ดี จะช่วยให้การดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ มีความคล่องตัว ส่งผลให้เกิด การเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546 : 31)

1. หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดประสบการณ์ โดยหลักการแล้วจะต้องอยู่ในรูปแบบบูรณาการ

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล แผนการจัดประสบการณ์จัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้สอนเป็น สำคัญ เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการ จัดทำและการใช้แผนการจัดประสบการณ์

1.2 หลักการเกี่ยวกับแผนการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์เป็นสิ่ง สำคัญ และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับครูผู้สอนมาก ถึงแม้ครูผู้สอนจะสอนมานานแล้วก็ตาม แผนการจัด ประสบการณ์ก็ยังคงมีความสัมพันธ์ประกอบกับการใช้สื่อหลาย ๆ อย่างส่งเสริมซึ่งกันและกันอย่างมี ระบบ ใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนผู้สอนได้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้แผนการจัดประสบการณ์เป็นเอกสารที่มุ่งให้ผู้เรียน ผู้สอน ได้ มีส่วนในการเรียนอย่างแข็งขันและ ได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลันอีกทั้งยัง ได้รับประสบการณ์ แห่งความสำเร็จหรือการเสริมแรงมีการเรียนเป็นขั้น ๆ ตามความสามารถของผู้เรียน

1.4 หลักการวิเคราะห์ระบบ แผนการจัดประสบการณ์จัดขึ้นมาโดยอาศัยวิธี วิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอน ปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้จึงนำออกไปใช้เผยแพร่ กิจกรรมการเรียนรู้การดำเนินการอย่างมีความสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

2. หลักการเขียนแผนการจัดประสบการณ์

การเขียนแผนการจัดประสบการณ์มีหลักการสำคัญ 10 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

2.1 กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจกำหนดเป็นหมวดกิจกรรมหรือ บูรณาการเป็นสหวิทยาการตามที่เหมาะสม

2.2 กำหนดหน่วยการสอน โดยแบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน ประมวลเนื้อหา วิชาที่จะให้ครูสามารถถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนได้ในหนึ่งสัปดาห์หรือสอนได้หน่วยละครั้ง

2.3 กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้สอนจะต้องถามตัวเองว่าในการสอนแต่ละหน่วยให้ประสบการณ์อะไรแก่ผู้เรียน แล้วกำหนดหัวข้อเรื่องออกมาเป็นหน่วยการสอนย่อย

2.4 กำหนดหลักการและความคิดรวบยอดที่กำหนดขึ้นจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวข้อเรื่อง โดยสรุปแนวความคิดสาระและหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้เป็นแนวทางจัดเนื้อหาการสอนให้สอดคล้องกัน

2.5 กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องมีเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไว้ทุกครั้ง

2.6 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมซึ่งจะเป็นแนวทางการเลือกและเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ “กิจกรรมการเรียนรู้” หมายถึง กิจกรรมรวมทุกอย่างที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติ เช่น กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ การเล่นตามมุมในวงกลม การเล่นเกมการแข่งขัน เกมการศึกษา ฯลฯ

2.7 กำหนดแบบประเมินความพร้อม ต้องประเมินให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบสังเกต การสนทนา การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบปากเปล่า การสะสมผลงานการใช้แบบทดสอบที่เป็นรูปภาพ ใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่าหลังจากการเรียนรู้จากแผนการจัดการประสบการณ์จบ 1 แผนแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

2.8 เลือกและเขียนแผนการจัดการประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการที่ครูใช้ถือเป็นสื่อการสอนทั้งสิ้น เมื่อเขียนแผนการจัดการประสบการณ์แต่ละหัวข้อเรื่องแล้วจัดไว้เป็นรูปเล่มเพื่อหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

2.9 หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการประสบการณ์ เพื่อเป็นการประกันว่าแผนการจัดการประสบการณ์ที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพในการสอน ผู้สร้างจำเป็นต้องกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นโดยคำนึงถึงการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

2.10 การใช้แผนการจัดการประสบการณ์ เป็นขั้นตอนการนำเอาแผนการจัดการประสบการณ์ไปใช้ซึ่งจะต้องมีการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลา

จึงสรุปได้ว่าแผนการจัดการประสบการณ์โดยยึดแนวการจัดการประสบการณ์หรือหลักสูตรให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา สาระ การใช้สื่อและการประเมินผล เพื่อให้เด็ก ได้พัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยมีได้มุ่งจะอ่านออกเขียนได้ เช่น ในระดับประถมศึกษา แต่เป็นการปูพื้นฐานให้โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลักและเนื่องจากเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรง ฉะนั้นการจัดการประสบการณ์ตรงที่ควรให้เด็ก ได้มีการลงมือทำด้วยตนเอง

คำคําล้องจองประกอบภาพ

1. ความหมายของคำคําล้องจอง

มีผู้ให้คำจำกัดความหรือความหมายคำคําล้องจองไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 62-63) ได้ให้คำจำกัดความของคำคําล้องจองไว้ว่า “คำคําล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็น โคลง ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

สุมนา พานิช (2531 : 100) คำคําล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็น โคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

พัฒนา ชัชพงศ์ (2535 : 8) คำคําล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ต่าง ๆ อาจเป็น โคลง กลอน กาพย์ ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และไม่ยากนักเหมาะสมกับวัยของเด็กมีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็ก ๆ ท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

จุฑา สุขใจ (2545 : 35) คำคําล้องจอง หมายถึง ร้อยกรองหรือคำประพันธ์ต่าง ๆ เช่น โคลง กลอน กาพย์ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ มีเสียงสัมผัสสระง่ายต่อการออกเสียงและง่ายต่อการจดจำ เหมาะกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

สรุปได้ว่า คำคําล้องจอง หมายถึง ร้อยกรอง หรือคำประพันธ์ต่าง ๆ เช่น โคลง กลอน กาพย์ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่ายต่อการออกเสียง และง่ายต่อการจดจำ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

2. ความสำคัญของคำคําล้องจอง

การท่องคำคําล้องจองของเด็กปฐมวัยนั้น ถือว่ามีความสำคัญ และมีความจำเป็นมาก ตามที่นักวิชาการได้กล่าวไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 62-63) กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของคำคําล้องจองไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกความจำ
3. เพื่อให้สนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2527 : 461) กล่าวถึงความสำคัญของคำคําล้องจองไว้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมคำคําล้องจอง มีดังนี้คือ

1. เพื่อให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน จิตใจร่าเริง แจ่มใส
2. เพื่อพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก
3. เพื่อฝึกความจำให้แก่เด็ก
4. เพื่อฝึกความเคลื่อนไหวเป็นจังหวะคำคล้องจอง

พัฒนา ชัชพงศ์ (2535 : 8) กล่าวว่า การท่องคำคล้องจองนั้นมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกความจำ
3. เพื่อทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อฝึกระเบียบวินัยและพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่อไป

ดังนั้น สรุปได้ว่า การท่องคำคล้องจองมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยมากเพราะ ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการครบทุกด้าน เช่น ด้านร่างกาย เด็กได้เรียนรู้จังหวะ ทำท่าทาง และได้บริหารร่างกาย ด้านอารมณ์-จิตใจ เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทางด้านสังคมเด็กได้ฝึกความมีระเบียบวินัย เรียนรู้ข้อกฎกติกาต่าง ๆ ด้านสติปัญญา เด็กได้ฝึกความจดจำ เข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น และที่สำคัญเด็กมีพัฒนาการภาษามากขึ้นด้วย

3. ประเภทของคำคล้องจอง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 62-63) ได้แยกประเภทของคำคล้องจองเป็น 2 ประเภท ใหญ่คือ

1. คำคล้องจองที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องที่สอนคำคล้องจองบางบทมีข้อความที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ทำให้เด็กมีความเข้าใจ และจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในหน่วยการสอนได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

2. คำคล้องจองมีเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับเรื่องที่สอน แต่เป็นคำคล้องจองเพื่อต้องการให้เด็กท่องเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินเพื่อผ่อนคลายความเครียด ในขณะที่ทำกิจกรรมที่ต้องการใช้สมาธิมาก ๆ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2527 : 461) ได้แบ่งรูปแบบในการจัดกิจกรรม การท่องคำคล้องจอง ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. คำคล้องจองประกอบการเล่นกับนิ้วมือ การเล่นนิ้วมือเป็นการแตงนิ้วทำท่าทางประกอบคำคล้องจองนั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อนิ้วมือควบคู่ไปกับด้านภาษา การเล่นนิ้วมืออาจเล่นขยับนิ้วต่าง ๆ แสดงบทบาท หรืออาจแตงนิ้วให้เป็นตัวละครแล้วเล่นตามบทบาทก็ได้ นิ้วมือสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน และเพิ่มพูนทักษะ

ต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้ดี โดยเฉพาะคำภาษา เพราะการเล่นนิ้วมือส่วนใหญ่จะใช้ประกอบคำพูด คำคล้องจอง โดยครูสามารถใช้นิ้วมือได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และเนื้อหาที่ต้องการสอนให้เด็กด้วย

สุมนา พานิช (2531 : 100) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจอง ว่า มี 2 ประเภท คือ คำคล้องจองที่สัมพันธ์กับหน่วยการสอน และคำคล้องจองที่มีเนื้อหาไม่สัมพันธ์กันแต่เป็นคำคล้องจองที่ต้องการให้เด็กพูดเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และผ่อนคลายความเครียด

จุดประสงค์ของการพูดคำคล้องจอง คือ

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกความจำ
3. เพื่อทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. เพื่อให้เข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น

จากการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า คำคล้องจองนั้นแบ่งออกได้หลายประเภท ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนว่าจะจัดแบ่งตามประเภทของเนื้อหา หรือจัดแบ่งตามประเภทของรูปแบบกิจกรรมที่จัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

4. กระบวนการและขั้นตอนการสอนคำคล้องจอง

ได้มีนักการศึกษา กล่าวถึงกระบวนการและขั้นตอนการสอนคำคล้องจอง ดังนี้

สุมนา พานิช (2531 : 100) กล่าวถึงวิธีการจัดกิจกรรมการสอนด้วยคำคล้องจอง ประกอบด้วย

1. ครูพูดคำคล้องจองให้เด็กฟัง พร้อมอธิบายความหมาย
2. ครูให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบบท แล้วครูจะบอกให้เด็กพูดซ้ำอีก 2-3 ครั้ง และพูดพร้อมครู
3. ในขณะที่พูดคำคล้องจอง ครูต้องมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส พร้อมทั้งทำท่าทางประกอบไปด้วย ให้เด็กดู
4. ให้เด็กทำท่าทางประกอบตามครู ตามบทของคำคล้องจอง แล้วจึงให้เด็กพูดคำคล้องจองและทำท่าทางประกอบเอง
5. ในการทำท่าทางประกอบ ครูควรทำให้เด็กดูเป็นตัวอย่างก่อน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ เมื่อเด็กเข้าใจแล้วครูอาจให้เด็กลองคิดท่าทางประกอบเอง
6. ครูควรมีสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส จะชวนให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในการพูดคำคล้องจองยิ่งขึ้น

พัฒนา ชัยพงศ์ (2535 : 8) กล่าวถึงลำดับขั้นการสอนคำคล้องจอง ไว้ดังนี้

1. ครูกล่าวคำคล้องจองให้เด็กฟังพร้อมทั้งอธิบายความหมาย
2. ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบบท
3. ขณะที่ครูพูดคำคล้องจอง ครูทำท่าทางประกอบไปด้วย ถ้าสามารถทำได้ ส่วนเล็ก ๆ

จำทำทางประกอบตามครู

4. ในการท่องคำคล้องจอง บางครั้งคำคล้องจองที่สนุกสนานและเด็กทำท่าทางประกอบตามได้ ก็เป็นวิธีการที่หันเหความสนใจของเด็กได้

5. การจัดกิจกรรมพูดคำคล้องจองกับการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการพูดคำคล้องจอง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย นั้น นับว่ามีความสำคัญมาก เพราะเป็นการปลูกฝังให้เด็กได้เรียนรู้จากการท่องจำตั้งแต่ยังเด็กและยังได้มีพัฒนาการทางภาษาที่เร็วขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าการพูดคำคล้องจองเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การรับรู้และเข้าใจ รวมทั้งเกิดความคิดและสติปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 110)

กิจกรรมการพูดคำคล้องจอง เป็นกิจกรรมเกี่ยวข้องกับภาษาของเด็กโดยตรงและการพูดก็เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญ เนื่องจากภาษาเป็นการสื่อสารสำหรับแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ออกไปให้ผู้อื่นเข้าใจ และภาษาก็เป็นเครื่องบ่งชี้พัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ว่ามีพัฒนาการที่ดีหรือไม่ รวมทั้งมีผลถึงความสามารถในทักษะทางด้านการอ่านและการเขียน ของเด็กต่อไปด้วย (จุฑา สุขโข. 2545 : 46)

จากข้อความข้างต้น เห็นได้ว่า คำคล้องจองคือคำประพันธ์ต่าง ๆ เช่น โคลง กาพย์ กลอน ซึ่งใช้ถ้อยคำ เนื้อหาสาระง่าย ๆ เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก เพื่อเด็กได้ท่องประกอบท่าทางจังหวะ หรือประกอบการเล่นกับนิ้วมือแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน โดยมีการท่องซ้ำ ๆ เพื่อเกิดความจำและพัฒนาทักษะการพูด

ทักษะการพูด

1. ความหมายของภาษาพูด มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของภาษาพูดไว้ดังนี้

1.1 ภาษาพูด เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ตลอดจนประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ภาษาจึงมีความหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1.2 ภาษาพูด หมายถึง การแสดงออกทางคำพูด การเขียน กิริยาอาการ ท่าทาง การคิด และสิ่งที่ใช้แทนคำพูด เพื่อสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้เข้าใจได้ (โมรี ชื่นสำราญ. 2530 : 1)

1.3 ภาษาพูด หมายถึง การใช้ระบบของเสียงสัญญาณ หรือสัญลักษณ์ตัวหนังสือที่สื่อออกมาแล้วทำให้เกิดความหมาย และสื่อความหมายเข้าใจกับบุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สมิทธิ์ สระอุบล. 2532 : 4 ; บุญยงค์ เกศเทศ. 2535 : 2 ; ภาวาส บุญนาค. 2538 : 15)

สรุปได้ว่า ภาษาพูด หมายถึง การแสดงออกทางคำพูด การเขียน ท่าทาง กิริยา อาการ การคิด หรือการใช้ระบบเสียง สัญลักษณ์ สื่อให้บุคคลอื่นเข้าใจได้

2. ความสำคัญของภาษาพูด

ภาษาเกิดขึ้นจากความจำเป็นของมนุษย์ที่ต้องติดต่อสัมพันธ์กัน ภาษาเป็นสื่อกลางในการบอกกล่าว ทำความเข้าใจกันระหว่างบุคคล เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ (2529 : 214-215) กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญสำหรับเด็ก 3 ประการ ได้แก่

1. เด็กสามารถที่จะใช้ภาษา เพื่อการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเปิดโอกาสให้เกิดกระบวนการสังคมประภักดิ์ (Socialization)
2. เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นคำพูดที่เกิดขึ้นภายในรูปแบบของการคิด และในระบบของสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาในระดับต่อไป
3. ภาษาเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นภายในตัวเด็ก ดังนั้นเด็กจึงไม่ต้องอาศัยการวัด กระทำกับวัตถุจริง ๆ เพื่อแก้ปัญหา เด็กสามารถสร้างจินตนาการ ในสมอง ซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถจินตนาการถึงวัตถุ แม้วัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรือเคยพบมาแล้วเด็กสามารถทำการทดลองในสมองสามารถทำได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ

เด็กอายุตั้งแต่ 2 – 4 ปี มีลักษณะการพูดคุย โดยการสื่อสารแบบสังคม (Social Communication) ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือ พูดคุยกับตัวเอง โดยไม่ฟังผู้อื่นมีทัศนคติต่อสิ่งต่าง ๆ จากการมองเห็นตัวเอง เด็กจะพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นตามลำดับ ในช่วง 5 – 6 ปี เด็กจะเข้าไปสู่ขั้นการคิด โดยอาศัยการรับรู้ คือ มองเห็นสิ่งต่าง ๆ แล้วสามารถบอกได้ว่าสิ่งนั้นเป็นอย่างไร การหยั่งเห็นของเด็ก แสดงว่าเด็กก้าวหน้าไปสู่การรู้จักแยกแยะ สามารถมององค์ประกอบที่จะมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์หนึ่งมากกว่าหนึ่งองค์ประกอบได้ ซึ่งการพัฒนาความสามารถทางภาษาควรได้รับการส่งเสริม โดยอาศัยการรับรู้จากการมองเห็น การคิด การพูด และการลงมือปฏิบัติซึ่งจะนำไปสู่พัฒนาทางภาษาต่อไป (ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. 2529 : 215)

กล่าวโดยสรุปภาษาพูดมีความสำคัญ ช่วยให้นักเรียนสามารถติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและสติปัญญา ดังนั้นภาษาจึงควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเริ่ม

3. องค์ประกอบความพร้อมทางภาษาพูด

พัฒนาการและการเรียนรู้ภาษาของเด็กมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นอย่างยิ่ง องค์ประกอบความพร้อมทางภาษาแตกต่างกันออกไปมีหลายด้าน ดังนี้ (Downing and Thackey. 1971 : 14-15 ; ทวี สุรเมธี. 2521 : 7)

1. องค์ประกอบทางกายภาพ (Physical Factors) ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่น สุขภาพของเด็ก ความสามารถในการใช้สายตาแยกความแตกต่างของคำ การฟังสามารถแยกด้อยคำและเสียงที่แตกต่างกัน ใช้ภาษาพูดได้อย่างถูกต้อง

2. องค์ประกอบทางสติปัญญา (Intellectual Factors) ได้แก่ ความพร้อมทางด้านสติปัญญาโดยทั่วไป เช่น ความสามารถในการคิด การจำ การรับรู้ การใช้เหตุผล การแก้ปัญหาในด้านการเขียน การอ่าน ความเข้าใจคำ ความหมายของประโยค การเชื่อมโยงความคิด สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้

3. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ แรงจูงใจ บุคลิกภาพ (Emotional Factors, Motivation and Personality Factors) ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์ และความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษา เช่น ความสนใจในการอ่าน (ภาพหรือหนังสือ) มีสมาธิรู้จักควบคุมอารมณ์ สามารถทำงานเป็นกลุ่ม เล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มได้

4. องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ภาษาที่ได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้าน ประสบการณ์ทางสังคม

4. ทฤษฎีพัฒนาทางการพูด

การที่เด็กแต่ละคนสามารถพัฒนาภาษาพูดของตนได้นั้น เด็กจะพัฒนาการตั้งแต่วัยทารก จนกระทั่งใช้ภาษาสื่อความหมายได้ นักวิชาการหลายแขนงพยายามแสวงหาเหตุผลเพื่อจะนำมาอธิบายทฤษฎี (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2519 : 31-35) ดังนี้

1. ทฤษฎีความพึงพอใจแห่งตน (The Autism Theory หรือ Austistic Theory) ทฤษฎีนี้ถือว่า การเรียนรู้การพูดของเด็กเกิดจากการเลียนเสียงอันเนื่องจากความพึงพอใจที่ได้กระทำเช่นนั้น โมว์เรอร์ (Mower) เชื่อว่า ความสามารถในการฟัง และความเพลิดเพลินกับการได้ยินเสียงของผู้อื่น และตนเองเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการทางภาษา

2. ทฤษฎีการเลียนแบบ (The Imitation Theory) เลวิส (Lcwis) ได้ศึกษาและเชื่อว่า พัฒนาการทางภาษานั้นเกิดจากการเลียนแบบ ซึ่งอาจเกิดจากการมองเห็นหรือการได้ยินเสียง

3. ทฤษฎีเสริมแรง (Rienforcement Theory) ทฤษฎีนี้อาศัยหลักทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่ง ถือว่าพฤติกรรมทั้งหลายถูกสร้างขึ้น โดยอาศัยเงื่อนไขไรน์โกลด์ (Rhiengold) และคณะศึกษาพบว่า เด็กจะพูดมากขึ้นเมื่อได้รับรางวัลหรือได้รับการเสริมแรง

4. ทฤษฎีการรับรู้ (Motor Theory Perception) ลิเบอร์แมน (Liberman) ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การรับรู้ทางการฟังขึ้นอยู่กับการเปล่งเสียง จึงเห็นได้ว่า เด็กมักจ้องหน้าเวลาเรา พูดด้วย การทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กฟังและพูดซ้ำกับตัวเอง หรือหัดเปล่งเสียงโดยอาศัยการอ่านริมฝีปาก แล้วจึงเรียนรู้คำ

5. ทฤษฎีความบังเอิญจากการเล่นเสียง (BubbleIBuck) ซึ่งธอนไดค์ (Thorndike) เป็นผู้คิดอธิบายว่า เมื่อเด็กกำลังเล่นเสียงอยู่นั้น เผอิญมีเสียงบางเสียงไปคล้ายกับเสียงที่มีความหมาย ในภาษาพูดของพ่อ แม่ พ่อแม่จึงให้การเสริมแรงทันที ด้วยวิธีนี้จึงทำให้เด็กเกิดพัฒนาการทางภาษา

6. ทฤษฎีชีววิทยา (Biological Theory) เลนเบิร์ก (Lanneberg) เชื่อว่าพัฒนาการ ทางภาษามีพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นสำคัญ กระบวนการที่คนพูดได้ขึ้นอยู่กับอวัยวะในการเปล่ง เสียงเด็กจะเริ่มส่งเสียงอ้อแอ้ และพูดได้ตามลำดับ

7. ทฤษฎีการให้รางวัลของพ่อแม่ (Mother Reward Theory) ดอลลาร์ด (Dollard) และ มิลเลอร์ (Miller) เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ โดยย่ำเกี่ยวกับบทบาทของแม่ในการพัฒนาภาษาของเด็กว่า ภาษาที่แม่ใช้ในการเลี้ยงลูกเพื่อสนองความต้องการของลูกนั้น เป็นอิทธิพลที่ทำให้เกิดภาษาพูดแก่ ลูก

กระบวนการเรียนรู้ทางภาษา จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่น ๆ (2529 : 122) กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นจากความชำนาญ (Empirical Approach) จากการ เริ่มเรียนอย่างไม่เป็นกฎเกณฑ์ แต่เรียนรู้ในลักษณะเดียวกับการฝึกทักษะความชำนาญและ ความสามารถด้านอื่น ๆ แล้วมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการลองผิดลองถูก การเฝ้าและการ ให้แรงเสริม จะช่วยให้มีเด็กพัฒนาทางภาษาคิดยิ่งขึ้น

5. ขั้นตอนพัฒนาทางการพูด

พัฒนาพร สิทธิยานุช (2524 : 22-24) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาว่ามีขั้นตอน ดังนี้

1. การเปล่งเสียงออกมาก่อนการพูดตั้งแต่แรกเกิดถึง 1 ปี
 2. การพัฒนาภาษาพูดในระยะเริ่มแรก (Dialy Linguistic Development) อายุ 1-5 ปี
- เด็กเริ่มใช้ภาษาพูดเป็นประโยคง่าย ๆ เมื่อเด็กเริ่มพูดมักจะพูดเป็นสำนวนก่อน เมื่อเข้าโรงเรียน ภาษาพูดก็เริ่มเป็นประโยค

3. การพัฒนาการพูดในระยะหลัง (Later Linguistic Development) ระยะตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป

จากขั้นตอนนี้ดังกล่าวเด็กสามารถใช้ภาษาได้ตั้งแต่แรกเกิด การแสดงออกทางภาษาของเด็กพัฒนาขึ้นจากการได้ยิน การฝึกออกเสียงซ้ำ ๆ จนสามารถถ่ายทอดและสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจได้

โลแกน (Logan & Logon. 1974 : 207 ; อ้างอิงมาจาก เยาวพา เตชะคุปต์. 2528 : 40) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาพูดออกเป็น 7 ขั้น ดังนี้

1. ระยะปะปะ (Random Stage หรือ Prelinguistic Stage) อายุแรกเกิดถึง 6 เดือนเด็กจะเปล่งเสียง เพื่อบอกความต้องการและเมื่อได้รับการตอบสนองจะรู้สึกพอใจ เมื่ออายุได้ 6 เดือนจะเริ่มออกเสียง อ้อ-แอ้ เริ่มเปล่งเสียงต่าง ๆ ซึ่งไม่มีผู้ใดเข้าใจหรือแยกแยะได้นอกจากนักภาษาศาสตร์ ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ดีในการสนับสนุนให้เด็กพัฒนาการพูด

2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี เด็กสามารถแยกแยะเสียงต่าง ๆ ที่ได้ยิน และรู้สึกพอใจที่ได้ส่งเสียง ถ้าเสียงใดที่เปล่งออกมาได้รับการตอบสนองทางบวกก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีก

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1-2 ปี เด็กจะเริ่มเลียนเสียงต่าง ๆ ที่เขาได้ยิน เช่น เสียงของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดเสียงที่เปล่งออกมาไม่มีความหมายจะค่อย ๆ หายไป เด็กเริ่มรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนอง นับว่าการพัฒนาการทางภาษาพูดจะเริ่มต้นจากระยะนี้อย่างแท้จริง

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2-4 ปี เด็กเริ่มหัดพูด เริ่มจากการหัดเรียกชื่อสัตว์ คน และสิ่งของใกล้ตัว เริ่มเข้าใจการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายซึ่งการสื่อสารความหมายในโลกของผู้ใหญ่ ซึ่งในวัยต่าง ๆ เขาสามารถพูดได้ ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำ โดยสามารถใช้นามได้ 20%

อายุ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้ศัพท์ต่าง ๆ รู้จักการใช้คำเต็มหน้า และลงท้ายอย่างผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) เด็กรับการพัฒนาความสามารถในการรับรู้ในการสังเกต สนุกกับการเล่นคำ และรู้จักคิดคำประโยค โดยอาศัยการผูกจากคำวลีและประโยคที่ได้อื่นๆ พูด เริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการประสมคำ หากความหมายของคำและวลีโดยเด็กจะเริ่มรู้สึกสนุกกับการเปล่งเสียงเขาจะเล่นเป็นเกมกับเพื่อน ๆ หรือสมาชิกในครอบครัว

6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5-6 ปี ระยะนี้ความสามารถในการคิดและพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษากับ

สิ่งต่างๆ รอบตัว พัฒนาการทางภาษาพูดจะเริ่มขึ้นเมื่อเข้าเรียนในชั้นอนุบาลเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่าย ภาษาพูดที่ใช้สื่อความหมายเกิดจากสิ่งที่เรามองเห็นและรับรู้

7. ระยะเวลาสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุ 6 ปี ขึ้นไปเด็กจะสนุกกับคำหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข รู้จักการวิเคราะห์และสร้างสรรค์ รู้จักใช้ถ้อยคำสำนวน ภาษาพูดเป็นนามธรรมมากขึ้น เด็กจะสนุกกับการแสดงความคิดเห็น โดยการพูดและการเขียน

จะเห็นว่าเราสามารถส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการใช้ภาษาอย่างสร้างสรรค์ เด็กจะใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม สามารถแสดงความคิดริเริ่มความเข้าใจของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้

ซีฟีลด์ (Seefeldt, 1986 ; อ้างอิงมาจาก ھرรษา นิลวิเชียร, 2538 : 208) ได้กล่าวถึงการเรียนภาษาพูดระดับพื้นฐานของเด็กไว้ 5 ระดับ ดังนี้

1. ระบบเสียง (Phonology) เด็กทารกพยายามเรียนรู้ระบบเสียงในภาษาของคน โดยการออกเสียงหลาย ๆ ลักษณะและนำเสียงมาเชื่อมต่อกันเพื่อให้มีความหมาย

2. ลักษณะคำพูด (Morphology) เด็กเริ่มเรียนรู้ว่าการผสมกันของเสียงทำให้เกิดความหมายเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ จนกระทั่งถึงวัยก่อนประถมศึกษาเด็กจะเข้าใจความหมายของคำ

3. การสร้างประโยค (Syntax) เด็กเรียนการสร้างประโยคหรือไวยากรณ์ ขณะที่เด็กเริ่มนำคำมาสร้างประโยค เข้าใจโครงสร้างไวยากรณ์ เมื่อเด็กเข้าใจคำที่มีจำนวนมากเมื่ออายุ 2-3 ปี เด็กจะพูดคำเดี่ยวชนิดต่างๆ ได้ เช่น ประโยคคำสั่ง ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม เด็กจะใช้ประโยคที่มีคำเชื่อมเมื่ออายุ 5-7 ปี และเด็กใช้คำนาม คำสรรพนาม ได้อย่างถูกต้องเมื่ออายุประมาณ 7 ปี จึงจะใช้ประโยคขยายความได้

4. ความหมาย (Semantic) ขณะที่เด็กได้ยินเสียง และ โครงสร้างของภาษาพูดเรียนรู้ด้วยว่าคำจะมีความหมายขึ้นอยู่กับบริบท (Context) ของการใช้คำนั้นด้วย กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ความหมาย เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน และสัมพันธ์กับขั้นตอนพัฒนาการทางสติปัญญา เพียเจท์ กล่าวคือ ชั้นประสาทสัมผัสเด็กจะใช้คำพูดเดี่ยวแทนประโยคทั้งประโยค ความหมายของคำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของคำพูด เช่น เด็กกำลังเดินหาพ่อและพูดว่า “พ่อ” มีความหมายว่า พ่ออยู่ที่ไหน เมื่ออายุ 2-7 ปี หรือขั้นก่อนปฏิบัติการเด็กจะแยกคำออกจากประโยคพร้อมกับใส่ความหมาย ซึ่งสัมพันธ์กับการกระทำที่เป็นรูปธรรมคำว่าบ้าน อาจหมายถึง สถานที่ พ่อแม่ และตัวเองอาศัยอยู่ เด็กจะเริ่มตระหนักถึงความไม่ชัดเจนหรือความยืดหยุ่นของภาษา เด็กก็จะเข้าใจก็ต่อเมื่อเด็กมีประสบการณ์รูปธรรมเท่านั้นเมื่ออายุ 7-11 ปี เป็นขั้นปฏิบัติการรูปธรรม เด็กจะเข้าใจความหมายได้ดียิ่งขึ้น แต่ก็ยังมี

ประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมอยู่ เด็กอาจอธิบายคำว่าบ้าน หมายถึง สถานที่สำหรับนอน รับประทานอาหาร และให้เพื่อนมาเยี่ยม

5. การใช้ภาษา (Pragmatics) เด็กจะเรียนรู้ภาษาพูดอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เด็กอยู่ เด็กที่ย้ายไปอยู่ที่ใหม่ ก็จะรู้ภาษาของสังคมใหม่นั้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาการทางการพูดของเด็กเริ่มมาจากการเลียนเสียง คำ ประโยค ความหมาย และการนำไปใช้ขณะที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เด็กจะปรับปรุงการเรียนรู้ภาษาพูดของตนเมื่อเข้าโรงเรียน แต่การเรียนรู้ภาษาระดับพื้นฐานนั้น จะถูกสร้างขึ้นก่อนหน้านั้นแล้วนอกจากนี้ พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2537 : 63-67) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาและการพูดของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. อายุแรกเกิดถึง 2 ขวบ เด็กแรกเกิดมักแสดงอาการปฏิกิริยาค้วยวิธีอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาษาพูด เช่น การร้องไห้ กิริยาท่าทางต่าง ๆ เมื่อทารกเปล่งเสียงออกเป็นคำพูด คำส่วนใหญ่จะเป็นคำง่าย ๆ เบื้องต้น เกี่ยวกับคำนามที่มุ่งถึงสิ่งของและบุคคลต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมและคำกิริยาแสดงอาการของท่าทาง เช่น ยืน นั่ง นอน เด็ก 18 เดือน สามารถพูด ได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ เมื่ออายุประมาณ 2 ขวบ และเรียนรู้คำศัพท์เกี่ยวข้องกับสติปัญญาของเด็ก ตลอดจนการส่งเสริมและโอกาสที่จะเรียนรู้ ซึ่งภาษาของเด็กในสมัยนี้มีความเจริญมากขึ้น มักจะตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม
2. อายุ 3 ขวบ สามารถเข้าใจคำพูดของผู้ใหญ่ ยังไม่เข้าใจสิ่งที่มองเห็น ยังไม่เข้าใจคำสั่งหรือคำขอร้องจากผู้ใหญ่ พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้เจริญเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อใหม่ในสิ่งที่ตนเองทราบ
3. อายุ 4 ขวบ ให้ความสนใจภาษาพูดของผู้ใหญ่ โดยเฉพาะคำสั่งแลง หรือคำอุทาน เด็กเริ่มมีคำถามที่มีเหตุผลมากขึ้น การฟังนิทานเป็นสิ่งที่เด็กชอบมาก
4. อายุ 5 ขวบ เริ่มพัฒนาการทางภาษาพูดมากขึ้น สามารถเข้าใจคำพูดข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี พยายามเลียนแบบผู้ใหญ่ในการสร้างประโยค ชอบฟังนิทานเทพนิยาย
5. อายุ 6 ขวบ เด็กส่วนใหญ่จะสนใจในการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่ มากกว่าการเล่นสิ่งของ มีความสุขเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น ชอบฟังเรื่องราวธรรมชาติ สนใจในการอ่านเทพนิยายที่มีภาพประกอบ

จากการศึกษาพัฒนาการทางภาษาพูด สรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาพูดเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่แรกเกิด โดยทดลองหัดเล่นกับเสียง พัฒนาไปจนถึงการใช้คำอย่างมีความหมาย ใช้ประโยคยาวขึ้น และสามารถใช้ประโยคที่มีโครงสร้าง ไวยากรณ์ที่สลับซับซ้อนและมีความหมายสื่อสารกับคนอื่น ได้มากขึ้นตามลำดับ

6. การพัฒนาความสนใจในการรับรู้ของเด็ก

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2527 : 133) กล่าวว่าเด็กปฐมวัยมีลักษณะการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ช่วงความสนใจค่อนข้างสั้นเฉลี่ย 2-3 นาที จะเห็นได้ว่าเด็กวัยนี้ชอบเปลี่ยนกิจกรรมตลอดเวลา เมื่อเจริญวัยขึ้น ช่วงเวลาของความสนใจจะเพิ่มขึ้นด้วย ครูที่รู้ถึงความสนใจเบื้องต้นของเด็ก อาจจะช่วยให้อุบัติพัฒนาความสนใจของเด็กในสิ่งนั้น ๆ เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ครูที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำและมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนมักจะวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และจะใช้วิธีการทางอ้อม โน้มน้าวเด็กให้เป็นไปตามที่ครูต้องการ ไม่ใช่การออกคำสั่ง หรือการชี้แนะต่างๆ แต่จะใช้การชี้แนะควบคู่ไปกับการเสริมแรง(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 71)

ปิยะนุช ประจักษ์จิตต์ (2526 : 19) กล่าวว่า การทำให้เด็กได้พัฒนาความสนใจในการรับรู้ทำได้โดย

1. เลือกสิ่งเร้าที่ตรงกับความสนใจและระดับวุฒิภาวะของเด็ก คือ ไม่ง่ายจนไม่เกิดพัฒนาการในขั้นต่อไป แต่ก็ไม่ยากจนเกิดความซับซ้อนใจ และความเครียดเพราะไม่อาจรับรู้ได้
2. เริ่มต้นจากสิ่งที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไปแล้วค่อย ๆ เพิ่มระดับความยาก และความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ควรให้พร้อมกันหลายชนิดจนรับรู้ในรายละเอียดไม่ได้ไม่ให้สิ่งเร้าชนิดเดียวซ้ำ ๆ เพราะจะทำให้เกิดพฤติกรรมแบบเป็นนิสัย Habituation
3. ระยะเวลาที่ให้สิ่งเร้า มีระยะเวลาสั้นและต่อเนื่องพอสมควร และไม่เปลี่ยนแปลงไปเร็วจนรับรู้ตามไม่ทัน กล่าวคือ เมื่อเกิดการหยุดตอบสนองต่อสิ่งเร้าเดิมที่ซ้ำ ๆ ก็ให้หยุดสิ่งเร้าที่ซ้ำ ๆ และเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งเร้าชนิดใหม่แทน หรือหยุดใช้สิ่งเร้าเดิมเป็นการชั่วคราว แล้วจึงให้ใหม่ภายหลังก็ได้
4. ในบางครั้งเปลี่ยนสิ่งเร้าที่มีความซับซ้อน จากระดับง่ายไปหายาก หรือยากกลับไปหาง่าย สลับกันบ้าง เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจอยากรู้ แต่ไม่ควรกระทำบ่อยครั้งเกินไป หรือเปลี่ยนข้ามขั้นจากง่ายมาก ๆ ไปเป็นยากมาก เพราะจะทำให้เกิดความวิตกกังวลได้
5. การละเลยไม่ให้สิ่งเร้า (Under Stimulation) มีผลเสียต่อพัฒนาการพอ ๆ กับการให้สิ่งเร้ามากเกินไป (Over Stimulation)

นอกจากนี้ กัญญา สุวรรณแสง (2532 : 152) กล่าวถึงลักษณะสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการรับรู้ของเรามีข้อจำกัด ในขณะที่เดียวกันก็รับรู้ได้ทีละสิ่งเดียว จึงเลือกรับรู้ในสิ่งที่ดีกว่าแปลก ใหม่ น่าสนใจ จึงน่าจะนำสิ่งต่อไปนี้มาเป็นหลักในการหาสิ่งเร้าเกี่ยวกับบทเรียน วิธีสอน กิจกรรม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหว
2. การกระทำซ้ำ ๆ
3. สิ่งเร้าที่แปลกใหม่
4. ขนาดและความเข้ม

การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหว เช่น ครูที่สอบแบบมีเสียงรบกวน มีระดับเสียงเดียว ไปเรื่อย ๆ จะสูญเสียแบบที่หูมีเสียงหนักเบาไม่ได้ อุปกรณ์การสอนภาพยนตร์ดีกว่าภาพนิ่งตลอดจน การมีกิจกรรมหลาย ๆ ชนิดเปลี่ยนเวียนไปดีกว่ากิจกรรมจำเจ การกระทำซ้ำ ๆ ตอนใดสำคัญต้องมีการ พูดย้ำ ซ้ำ หลายครั้ง สิ่งเร้าที่แปลกใหม่ กิจกรรมใหม่ อุปกรณ์ใหม่ เป็นที่น่าพอใจมากกว่า ขนาดและความเข้ม ครูที่มีเสียงชัดเจน เด็กก็จะสนใจมากกว่าครูที่มีเสียงเบาอู้อ้อ อุปกรณ์ถ้ามีขนาดใหญ่สีเข้มจะมีความน่าสนใจกว่าที่มีขนาดเล็กและสีจาง

ดังนั้น การพัฒนาความสนใจในการรับรู้ของเด็ก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์และ กิจกรรมให้แก่เด็ก จะต้องเข้าใจความสนใจเบื้องต้นของเด็ก เพราะเด็กแต่ละคนมีความสนใจที่ แตกต่างกัน การพัฒนาจึงควรคำนึงถึงวุฒิภาวะ ระยะเวลา ความแปลกใหม่ ความน่าสนใจของสิ่งเร้า ทั้งนี้ควรมีวิธีที่หลากหลาย ทำซ้ำ ๆ มีการสลับสับเปลี่ยน สิ่งเร้าอย่างง่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ อยากรู้ แต่ควรให้สิ่งเร้าปริมาณที่พอเหมาะไม่มากหรือน้อยเกินไป เพราะจะทำให้ความคิดขาดช่วงได้

ความพึงพอใจในการเรียนรู้

1. ความหมายของความพึงพอใจ

มอร์ (Morse. 1955 : 27 ; อ้างอิงมาจาก สุกสิริ โสมาเกตุ. 2544 : 48)

ให้ความหมายไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดอคติความเครียดของผู้ที่ทำงานให้ ลดน้อยลง ถ้าเกิดความเครียดมาก จะทำให้เกิดคามไม่พอใจในการทำงานและความเครียดนี้มีผลมาจาก ความต้องการของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกกร่องหาวิธีตอบสนอง ความเครียดก็จะน้อยลงหรือหมดไป ความพึงพอใจก็จะมากขึ้น

แอปเปิลไวท์ (Applewite. 1965 ; อ้างอิงมาจาก สุกสิริ โสมาเกตุ. 2544 : 49)

กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้าง รวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนอื่น ที่เข้ากันได้มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดหรือเจตคติของ บุคคลที่มีต่อการทำงานหรือการปฏิบัติกิจกรรมในเชิงบวก ดังนั้น ความพึงพอใจในการเรียนรู้หมายถึง

ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนและต้องการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ในการปฏิบัติงานใด ๆ ก็ตาม การที่ผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานนั้น ๆ มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจหรือแรงกระตุ้นให้เกิดกับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้มีนักศึกษาในสาขาต่าง ๆ ทำการศึกษาค้นคว้าและตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงานไว้ดังนี้

2.1 มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 69-80 ; อ้างอิงมาจาก สุกสิริ โสมาเกตุ, 2544 : 50) ได้เสนอทฤษฎีลำดับขั้นของความต้องการ (Hierarchy of Needs) นับว่าเป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่า “มนุษย์เรามีความต้องการอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองหรือพึงพอใจอย่างหนึ่งแล้วความต้องการสิ่งอื่น ๆ ก็จะเกิดขึ้นมาอีก ความต้องการของคนเราอาจจะซ้ำซ้อนกัน ความต้องการอย่างหนึ่งอาจไม่ทันหมดไป ความต้องการอีกอย่างหนึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้” ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นดังนี้

2.1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physicological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เน้นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน ความต้องการทางเพศ

2.1.2 ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs) ความมั่นคงในชีวิตทั้งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต ความเจริญก้าวหน้า อุ่นใจ

2.1.3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมต้องการให้สังคมยอมรับตนเองเข้าเป็นสมาชิก ต้องการความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อนร่วมงาน

2.1.4 ความต้องการมีฐานะ (Esteem Needs) มีความอยากเด่นในสังคม มีชื่อเสียง อยากให้บุคคลยกย่องสรรเสริญตนเอง อยากมีความเป็นอิสระเสรีภาพ

2.1.5 ความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs) เป็นความต้องการในระดับสูง อยากให้ตนเองประสบผลสำเร็จทุกอย่างในชีวิตซึ่งเป็นไปได้ยาก

สก๊อตต์ (Scott, 1970 : 124 ; อ้างอิงมาจาก สุกสิริ โสมาเกตุ, 2544 : 49) ได้เสนอแนวคิดในเรื่องการจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ

2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ

3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงานคนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมายและได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

2.2 แนวความคิดของเฮย์ฟีลด์และฮิวส์แมน (HayFild and Human) ที่ได้ทำการพัฒนาแนวคิดของนักวิจัยต่าง ๆ มาเป็นเครื่องมือในการวัดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่าองค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจ ซึ่งเป็นที่นิยมแพร่หลายในปัจจุบันประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 5 ประการดังนี้ (เผชิญ กิจระการ. 2546 : 7)

ตัวแปรที่ 1 องค์ประกอบที่เกี่ยวกับงานที่ทำในปัจจุบัน แบ่งเป็น

1. ความตื่นเต้น / น่าเบื่อ
2. ความสนุกสนาน / ความไม่สนุกสนาน
3. ความโล่ง / ความสลับ
4. ความท้าทาย / ความไม่ท้าทาย
5. มีความพอใจ / ไม่พอใจ

ตัวแปรที่ 2 องค์ประกอบทางด้านค่าจ้าง ประกอบด้วย

1. ถือว่าเป็นรางวัล / ไม่เป็นรางวัล
2. มาก / น้อย
3. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
4. เป็นทางบวก / เป็นทางลบ

ตัวแปรที่ 3 องค์ประกอบทางการเลื่อนตำแหน่ง

1. ยุติธรรม / ไม่ยุติธรรม
2. เชื้อถือได้ / เชื้อถือไม่ได้
3. เป็นเชิงบวก / เป็นเชิงลบ
4. เป็นเหตุผล / ไม่เป็นเหตุผล

ตัวแปรที่ 4 องค์ประกอบทางด้านผู้บังคับบัญชา

1. อยู่ใกล้ / อยู่ไกล
2. ยุติธรรมแบบจริงจัง / ยุติธรรมแบบไม่จริงจัง
3. เป็นมิตร / ล่อนซ่าน ไม่เป็นมิตร
4. เหมาะสมทางคุณสมบัติ / ไม่เหมาะสมทางคุณสมบัติ

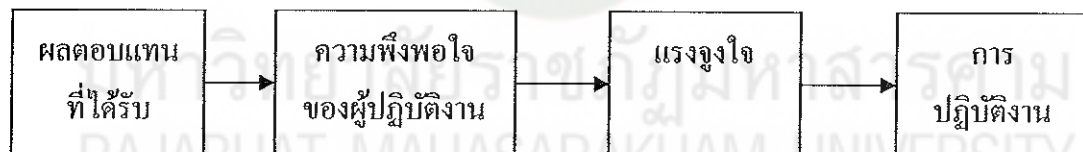
ตัวแปรที่ 5 องค์ประกอบทางด้านเพื่อนร่วมงาน

1. เป็นระเบียบเรียบร้อย / ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย
2. จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน / ไม่จงรักภักดีต่อสถานที่ทำงาน
3. สนุกสนานร่าเริง / คูไม่มีชีวิตชีวา
4. คำน่าสนใจเอาจริงเอาจัง / คูเหนียวหนำย

2.3 ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

2.3.1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน

การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง ทศนะตามแนวคิดดังกล่าวสามารถแสดงด้วยแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดดังกล่าว ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการจัดบรรยากาศและสถานการณ์ รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียนให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2.3.2 ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน และผลตอบแทนภายนอก โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของ

ผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจในงานของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดย ความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริง และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพอใจย่อมเกิดขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว เมื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายใน เป็นผลด้านความรู้สึของผู้เรียนที่เกิดแก่ตัวผู้เรียนเอง เช่น ความรู้สึกต่อความสำเร็จที่เกิดขึ้นเมื่อสามารถเอาชนะความสามารถต่าง ๆ และสามารถดำเนินการภายใต้ความยุ่งยากทั้งหลายได้สำเร็จ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจตลอดจนได้รับความยกย่องจากบุคคลอื่น ส่วนผลตอบแทนภายนอกเป็นรางวัลที่ผู้อื่นจัดทำให้มากกว่าที่ตนเองให้ตนเอง เช่น การได้รับการยกย่องชมเชยจากครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือแม้แต่การให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่น่าพอใจ

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่าความพึงพอใจในการเรียนเกิดจากปัจจัยภายนอกและภายในเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ในสิ่งที่ดี ที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองเป็นไปตามที่คาดหวังจนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ครูจะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายเมื่อเกิดความพอใจจะเกิดผลดีต่อการเรียนรู้

ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนบ้านปลั่งโนนกระยอม

ที่ตั้ง โรงเรียนบ้านปลั่งโนนกระยอมเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 ตำบลเวียงคอง อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม

การจัดการศึกษา จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
จัดการเรียนการสอน ครู 1 คน รับผิดชอบ 2 ห้องเรียน โดยสอนทางไกลผ่านดาวเทียม
ที่ถ่ายทอดจาก โรงเรียนวังไกลกังวล จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2550 เป็นต้นมา

หมู่บ้านในเขตบริการ คือ บ้านปลั่งหมู่ที่ 10 และบ้านโนนกระยอม หมู่ที่ 12

ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากย้ายมาจากต่างถิ่น ภาษาที่ใช้มีหลายภาษารวมกัน ได้แก่ ส่วย เขมร โคราช ฯลฯ ลักษณะของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ปีประชากรรวมกัน 853 คน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพ ทำนา

จำนวนบุคลากร ผู้บริหารและ ครูประจำการจำนวน 5 คน นักการภารโรง จำนวน 1 คน
นักเรียนจำนวน 65 คน

จำนวนห้องเรียน 8 ห้องเรียน แบ่งตามระดับชั้นได้ดังนี้

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง

ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง

ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง
 ระดับประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง
 ระดับประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1 ห้อง
 ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 1 ห้อง
 ระดับประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้อง
 ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้อง
 จำนวนห้องปฏิบัติการทางภาษา จำนวน 1 ห้อง
 จำนวนห้องคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ห้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

เพ็ญจันทร์ สุนทรจารย (2524 : 85-86) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี รวม 60 คน เป็นเด็กชายและเด็กหญิงจำนวนเท่าๆกัน เครื่องมือเครื่องใช้ในการวิจัยคือรูปภาพ 5 ภาพ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัว อาหาร สัตว์เลี้ยง สถานที่สำคัญในชุมชน ศาสนาและการคมนาคม พบว่า เด็กชายและเด็กหญิง มีความสามารถในการรู้คำศัพท์และการพูดเป็นประโยคไม่ต่างกัน

นิรันดร์ รอดเอี่ยม (2531: 93 - 95) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาด้วยแบบทดสอบซึ่งเป็นรูปภาพ ด้วยการเปรียบเทียบพัฒนาการทางภาษาพูด ด้านสำนวนคำกับความซับซ้อนของประโยค ตัวแปรที่ทำการศึกษา ได้แก่ ระดับชั้น ภาษาถิ่น เพศ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลำดับความคิด และการให้ความสำคัญแก่ภาษาผู้ปกครอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2,4 และ 6 จาก โรงเรียนชุมชนบ้านแซ้วอ (ภาษากลาง) โรงเรียนช่อกลุ่มวิทยา (ภาษาโคราช) และ โรงเรียนบ้านเขาพรหมสุวรรณ (ภาษาอีสาน) จำนวน 180 คน ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางภาษาพูดด้านความซับซ้อนของประโยค มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริมาศ แก้วจริญวงศ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ คือ สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ จำนวน 287 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการทางภาษา สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ มีการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องพัฒนาการหรือห้องอนุบาลประสงค์ที่เอื้อต่อทักษะการพูด อยู่ในระดับพัฒนาปานกลาง

2. การดำเนินการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูด ผู้ประกอบการสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ มีการดำเนินการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการพูด อยู่ในระดับพัฒนาการปานกลาง

สทรินันท์ อยู่คงแก้ว (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมมุติฐานใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กชาย-หญิง อายุ 3-4 ปีที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนไพทอคมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเอกชน จำนวน 10 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคในการสร้างสมมุติฐานใหญ่ ก่อนและหลังทดลอง มีทักษะการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมแบบปกติ ก่อนและหลังการทดลอง ทักษะการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลม โดยใช้เทคนิคในการสร้างสมมุติฐานใหญ่กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ อยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนไพทอคมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเอกชน (แบบปกติ) มีทักษะการพูดแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จุฑารัตน์ อินุพัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ชายหญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและแบบปกติที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นมุมบล็อกแบบปกติ มีทักษะการพูดไม่แตกต่างกัน

นงเยาว์ คลินิกฉาย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ทักษะการพูด โดยใช้เพลงประกอบ ใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย(ชาย-หญิง) อายุระหว่าง 5-6 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถทางการพูดไม่แตกต่างจากที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามปกติ

จุฑา สุขโข (2545 : 34-36) ได้ศึกษา ผลการจัดกิจกรรมการพูดคำคล้องจองแบบมีความหมาย ที่มีต่อทักษะการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชาย-หญิง ที่มีอายุ 4-5 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนวัดบางเดย สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้มาจาก

การสุ่มตัวอย่าง โดยการจับสลาก 2 ห้องเรียน จาก 4 ห้องเรียน เพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมาย และกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติ โดยนำแบบทดสอบวัดความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดสอบ กับเด็กทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลวิจัยพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมาย ก่อนและหลังการทดลอง มีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติ ก่อนและหลังการทดลอง มีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมาย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติ มีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยในประเทศจำนวน 7 เรื่องดังกล่าวข้างต้นพบว่าความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยถ้าได้รับการพัฒนาโดยใช้ภาพและคำคล้องจองที่มีความหมายจะช่วยให้ความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น

2. งานวิจัยต่างประเทศ

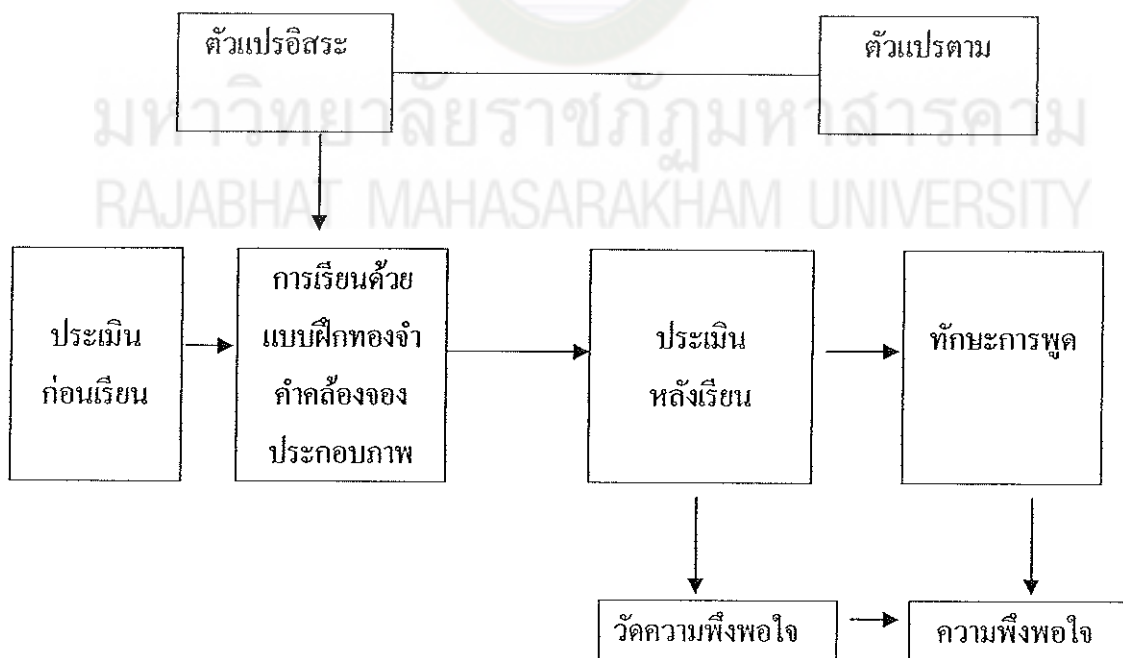
ไพน์และคณะ (Pine, Lieven & Rowland, 1997:807-819 ; อ้างอิงมาจาก นงเยาว์. คลินิกกลาย. 2543 : 63) ได้ศึกษาเรื่องรูปที่แตกต่างกัน ในขั้นตอนการใช้คำเดี่ยวที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างการใช้คำพูดของแม่และการผสมคำของเด็ก (Stylistic Variation at the single – word : Relation between Maternal Speech Characteristic and children’s Vocabulary Composition and Usage) พบว่าความสัมพันธ์ของการใช้คำของเด็กแตกต่างกันไปตามการใช้คำพูดของแม่ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นแม่และเด็ก 26 คู่ เด็กผู้หญิง 14 คน และเด็กผู้ชาย 12 คน เริ่มจากคำ 10 คำ 50 คำ และ 100 คำ ตามลำดับ วิธีการพูดของแม่มีผลต่อพัฒนาการการใช้คำพูดของเด็กโดยตรง คือ แม่ที่พยายามอธิบายความหมายคำศัพท์โดยอิงสภาพแวดล้อมจะสามารถถ่ายทอดคำพูดใหม่ ๆ ให้ลูกได้มากกว่าแม่ที่ใช้คำพูดด้วยคำสั้น ๆ ได้เป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงกว่าแม่ที่ไม่ค่อยพูด โดยมีเช็คลิสต์ (Checklist) ให้แม่เช็คคำต่าง ๆ ที่เด็กเรียนรู้เพิ่มเติมมากขึ้นและมีการอัดเสียงพูดของเด็ก เพื่อดูพัฒนาการทางการพูดของเด็ก อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนขึ้น

มานาฮาน (Manahan, 1998 : 3011 ; อ้างอิงมาจาก ศิริมาส แก้วเจริญวงศ์. 2541 : 52) ได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการท่องคำคล้องจองของนักเรียนในช่วงเวลา 6 สัปดาห์ เมื่อได้รับการสอนที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องระดับพัฒนาการความสามารถในการท่องคำคล้องจองของนักเรียน โดยเป็นการศึกษาการตอบสนองของนักเรียนที่ได้รับการสอนที่ระดับ

ความยากต่างๆกันกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คนแล้วแบ่งออกเป็นที่มีระดับความสามารถในการท่องคำคล้องจองต่างๆกันแล้วแบ่งออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับมีนักเรียน 3 คน การเขียนประกอบด้วยการแยกคำ การเล่นเกมคำและการสร้างคำที่สอดคล้อง ผลของการศึกษาพบว่า (1) นักเรียนมีระดับการพัฒนาการแยกคำทั้งที่ต่ำกว่าและสูงกว่าระดับเดิมเล็กน้อย (2) นักเรียนมีความก้าวหน้าในการสะกดคำเพิ่มขึ้น (3) นักเรียนมีทักษะในการสร้างคำที่สอดคล้องเพิ่มขึ้น รูปแบบการสอนท่องคำคล้องจองและสะกดคำที่มีประสิทธิภาพในการสอนท่องคำคล้องจอง ให้กับนักเรียนที่มีความสามารถในการท่องคำคล้องจองคนละระดับและการศึกษาคำ เป็นวิธีการสอนแบบหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการศึกษาคำนี้ยังชี้แนะว่า เมื่อความสัมพันธ์ระหว่างการท่องคำกับอ่านคำโดยนักเรียนมีการพัฒนาการท่องคำคล้องจองเพิ่มขึ้น ก็จะมีความสามารถในการอ่านคำเพิ่มขึ้นด้วย

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการท่องจำคำคล้องจอง เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ปลูกฝังหรือฝึกให้เด็กพูดคล้อง ชัดเจน ถูกต้อง และมีระเบียบวินัย สามารถส่งผลกระทบต่อการแสดงออกที่เหมาะสมกับวัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย โดยใช้แบบฝึกท่องจำคำคล้องจองประกอบภาพ